

БЕЧКО Петро Кузьмичканд. екон. наук, професор,
Уманський національний університет садівництва
Petro19500807@gmail.com**БАРАБАШ Леся Віталіївна**канд. екон. наук, ст. викладач
Уманський національний університет садівництва
Lbarabash2013@gmail.com**НАТАЛИЧ Олексій Сергійович**аспірант, Уманський національний університет садівництва
Natalich3712@ukr.net

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

БЕЧКО Петр Кузьмичканд. экон. наук, профессор,
Уманский национальный университет садоводства
petro19500807@gmail.com**БАРАБАШ Леся Витальевна**канд. экон. наук, ст. преподаватель,
Уманский национальный университет садоводства
Lbarabash2013@gmail.com**НАТАЛИЧ Алексей Сергеевич**аспирант, Уманский национальный университет садоводства
natalich3712@ukr.net

НАПРАВЛЕНИЯ ОПТИМИЗАЦИИ КРЕДИТОВАНИЯ СУБЪЕКТОВ ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ АГРАРНОЙ ОТРАСЛИ

БЕЧКО PetroPhD in Economics, Full Professor
Uman National University of Horticulture
Petro19500807@gmail.com**BARABASH Lesia**PhD in Economics, Senior Lecturer
Uman National University of Horticulture**NATALICH Oleksiy**Postgraduate student
Uman National University of Horticulture

WAYS TO OPTIMIZE THE AGRICULTURAL LENDING PRACTICES

Анотація. Розвиток сільськогосподарського виробництва в Україні на сучасному етапі за складних фінансово-економічних умов потребує зміни підходів і методів до кредитування аграрних товаровиробників.

Кредитні ресурси необхідні для сільськогосподарського виробництва, адже вони є своєрідним стимулом для успішної операційної діяльності суб'єктів господарювання даної галузі. Проте для сталого розвитку аграрної сфери варто звернути увагу і на інші види діяльності, які наразі не мають належного фінансування.

Орієнтація фінансово-кредитних установ на ризиковість кредитних операцій, а також відсутність прямої державної підтримки значно ускладнюють доступ сільськогосподарських виробників до фінансових ресурсів і унеможливають їх адекватний розвиток. Саме з метою покращення даної ситуації в статті наведено ключові методичні підходи щодо побудови ефективної моделі кредитного забезпечення аграрних товаровиробників, що ґрунтується на врахуванні специфічних умов провадження сільськогосподарської діяльності та посиленні ролі держави у кредитуванні аграрних товаровиробників. Особлива увага приділяється малим формам сільськогосподарського виробництва, кредитне забезпечення яких наразі майже відсутнє.

Враховуючи специфіку аграрного товаровиробництва, доведено доцільність виокремлення кредитування даної сфери в окремий вид – агрокредитування. Результатом проведених досліджень стала пропозиція з організації трирівневої моделі системи кредитування суб'єктів господарювання аграрного виробництва, у якій ключова роль з регулювання та організації кредитування відводиться Спеціалізованому Державному Земельному банку – I рівень, питанням безпосереднього надання кредитних коштів сільськогосподарських виробникам займаються установи II рівня – універсальні комерційні банки та лізингові компанії, а кредитування малих форм сільськогосподарського виробництва на селі покладено на кредитні сільські кооперативи III рівня моделі. Запропоновані зміни у системі кредитування аграрних товаровиробників нададуть змогу сільськогосподарським підприємства різних розмірів і форм власності проводити повний цикл не лише операційної, а й інших видів діяльності, що спонукатиме до сталого розвитку усієї галузі.

Ключові слова: кредит, кооперація, кредитна кооперація, Земельний банк, комерційні банки, агрокредитування.

Аннотация. Развитие сельскохозяйственного производства в Украине на современном этапе в сложных финансово-экономических условиях требует изменения подходов и методов кредитования аграрных товаропроизводителей.

Кредитные ресурсы необходимы для сельскохозяйственного производства, ведь они являются своеобразным стимулом для осуществления успешной операционной деятельности субъектов хозяйствования данной отрасли. Однако для устойчивого развития аграрной сферы стоит обратить внимание и на другие виды деятельности, которые в данное время не финансируются необходимым образом.

Ориентация финансово-кредитных учреждений на рискованность кредитных операций, а также отсутствие прямой государственной поддержки значительным образом усложняют доступ сельскохозяйственных производителей к финансовым ресурсам и делают невозможным их адекватное развитие. Именно с целью улучшения данной ситуации в статье приведены ключевые методические подходы к построению эффективной модели кредитного обеспечения аграрных товаропроизводителей, в основу которой положены специфические условия осуществления сельскохозяйственной деятельности и усиление роли государства в сфере кредитования аграрных товаропроизводителей. Особенное внимание уделено малым формам сельскохозяйственного производства, кредитное обеспечение которых ныне практически отсутствует.

Учитывая специфику аграрного товаропроизводства, доказано целесообразность выделения кредитования данной отрасли в отдельный вид – агрокредитование.

Результатом проведенных исследований стало предложение организации трехуровневой модели системы кредитования субъектов хозяйствования аграрной сферы, в которой ведущая роль по регулированию и организации кредитования принадлежит Специализированному Государственному Земельному банку – I уровень, вопросами непосредственного предоставления кредитных средств сельскохозяйственным производителям занимаются учреждения II уровня – коммерческие банки и лизинговые компании, а кредитование малых форм сельскохозяйственного производства на селе положено на кредитные сельские кооперативы III уровня модели.

Предложенные изменения в системе кредитования аграрных товаропроизводителей предоставят возможность сельскохозяйственным предприятиям разных размеров и форм собственности осуществлять полный цикл не только операционной, но и других видов деятельности, что будет способствовать устойчивому развитию всей отрасли.

Ключевые слова: кредит, кооперация, кредитная кооперация, Земельный банк, коммерческие банки, агрокредитование.

Abstract. The development of agricultural production in Ukraine at the present now, under difficult financial and economic conditions, requires a change in approaches and methods of lending to agricultural producers.

Credit resources are necessary for agricultural production, because they are a kind of stimulus for successful operation of business entities in the industry. However, for the sustainable development of the agrarian sector, attention should be paid to other types of activities that are currently not well-funded.

The orientation of financial and credit institutions to the riskiness of credit operations, as well as the lack of direct state support, considerably complicates the access of agricultural producers to financial resources and prevents their development. In order to improve this situation, the key methodological approaches for building an effective model of credit provision for agrarian commodity producers are presented in the article, which is based on taking into account the specific conditions for conducting agricultural activities and strengthening the role of the state in lending the agrarian commodity producers. Particular attention is paid to the small forms of agricultural production, whose lending is currently almost non-existent.

Taking into account the specifics of agrarian commodity production, the expediency of distinguishing the lending of this sphere in the separate form – agro-lending – has been proved.

The result of the researches, which were conducted, is a suggestion to organize the three-level model of the credit system to agricultural enterprises, in which the key role of the regulation and organization of lending is allocated to the Specialized State Land Bank - I level, the issue of direct provision of the credit funds to agricultural producers is conducted by the institutions of the II level – universal commercial banks and leasing companies, and lending to the small forms of agricultural production in the countryside is provided by rural cooperatives of third level of the model.

The suggested changes in the credit system of agrarian commodity producers will enable agricultural enterprises of different sizes and forms of ownership to carry out a full cycle of not only operational but also other activities that will encourage sustainable development of the entire industry.

Key words: credit, cooperation, credit cooperation, land bank, commercial bank, agrarian crediting.

Вступ

Вітчизняна аграрна галузь істотно впливає на національну економіку, визначаючи рівень продовольчої безпеки держави та соціально-економічного стану суспільства. Забезпечуючи населення продуктами харчування, а промисловість сировиною, сільське господарство водночас є важливим замовником і споживачем промислової продукції, що суттєво впливає на формування прибутку інших галузей національної економіки. І з цієї позиції у механізмі фінансового забезпечення сільськогосподарського виробництва особливе місце посідає раціонально організована система кредитування.

Сучасний майже кризовий стан кредитного забезпечення аграрної сфери виглядає особливо контрастно на тлі позитивних тенденцій розвитку вітчизняної економіки за останні роки. Однак прискорення темпів зростання валової продукції аграрного сектору економіки потребує залучення суб'єктами господарювання сільськогосподарської сфери банківських кредитів, доступ до яких на сьогоднішній день обмежений внаслідок високої ціни на них, яка здебільшого перевищує їх сукупну рентабельність.

Відтак подальша активізація кредитування суб'єктів господарювання аграрного виробництва неможлива без створення адекватної теоретичної бази, яка б відповідала переходу суспільства від індустріального до інформаційного ступеня розвитку.

Світова фінансово-економічна криза сприяла виявленню численних теоретичних прогалин і протиріч глобальних економічних процесів. Однією з головних серед них є специфіка динаміки руху позичкової вартості, особливо – для суб'єктів господарювання аграрного виробництва. Напередодні кризових явищ теорія кредитно-фінансових відносин ґрунтувалася переважно на теоретичній позиції, відповідно до якої діяльність кредитних інституцій базувалася на принципах уникнення надмірних ризиків. Відсутність єдності теоретичних положень і різноманітність підходів щодо поглядів на роль кредитної сфери в економічних процесах аграріїв унеможливило формування інструментів і механізмів руху кредиту, виявлення змін в циклічності його розвитку та розробку відповідних механізмів його регулювання. З огляду на це, за сучасних умов господарювання в аграріїв виник інтерес щодо обґрунтування їх взаємовідносин з фінансово – кредитними інституціями. Все це й зумовило актуальність дослідження, адже вирішення вищезгаданих проблем можливе лише за умов поглибленого розгляду ситуації з кредитуванням суб'єктів господарювання аграрного виробництва відповідно до умов, що склалися не лише у вітчизняній, але й у світовій економіці.

Огляд літератури

Вивченню багатоаспектних теоретичних і практичних питань кредитування суб'єктів господарювання аграрного виробництва у розрізі сучасних економічних процесів присвячені праці цілої плеяди науковців: В. Алексійчука, В. Андрійчука, О. Василика, М. Дем'яненка, В. Збарського та багатьох інших.

Розглядаючи конкретні пропозиції вчених, зокрема, специфічні особливості аграрної сфери виробництва, важливі аспекти фінансового оздоровлення підприємств даної галузі та необхідності якісної зміни підходу до кредитування сільськогосподарських підприємств слід виокремити напрацювання О. Непочатенко, П. Бечка, П. Боровика і С. Колотухи [2]; механізми залучення банківських кредитів у діяльність сільськогосподарських підприємств досліджувала Н. Бондаренко [3]; питання кредитної кооперації як одного з перспективних напрямів фінансового забезпечення діяльності підприємств аграрної сфери виробництва висвітлювалося у працях Л. Барабаш і С. Власюк [1]; а на необхідності та перспективності використання кредитних ресурсів у розвитку аграрної сфери наголошував Б. Дадашев [5].

Кредитуванню суб'єктів господарювання аграрної галузі присвячені чисельні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених і економістів -практиків. В той же час, теоретичне обґрунтування щодо вдосконалення системи кредитування сільського господарства з урахуванням властивих сільському господарству особливостей, сучасних тенденцій світової агропродовольчої політики розроблене недостатньо. Відтак комплексні дослідження, присвячені вивченню і вдосконаленню системи кредитування аграріїв на сучасному етапі потребують подальшої розробки. Крім того, недостатньо уваги приділено пошуку оптимальних форм участі держави в кредитуванні аграрної галузі, що й спонукало до даних наукових пошуків.

Мета та завдання статті

Мета та завдання статті

Кредитування аграрної галузі наразі є одним з найактуальніших питань розвитку даної сфери виробництва. Саме тому на часі постала потреба пошуку нових механізмів і моделей здійснення кредитного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, які б ґрунтувалися на досвіді зарубіжних країн та специфічних особливостях галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження

Інтеграційні процеси, що відбуваються на сучасному етапі у вітчизняній аграрній галузі, потребують розробки концептуальних положень у сфері сільськогосподарського кредитування з

метою напрацювання взаємоузгоджених відносин між аграріями та банківськими інституціями з врахуванням об'єктивних, властивих лише даному виду виробництва, особливостей. Саме ця галузь упродовж останніх років забезпечує зростання вітчизняної економіки, а тому для фінансування її операційної діяльності, впровадження новітніх технологій, страхування існуючих ризиків, розбудови торгівельної і транспортної інфраструктури виникла гостра потреба у залученні банківських кредитів, доступ до яких наразі, як зазначалося вище, є обмеженим.

Сучасний стан розвитку аграрного виробництва, на тлі розширення національних і міжнародних ринків, революції у сфері біо- й інформаційних технологій характеризується стійким економічним розвитком сільськогосподарських товаровиробників. Водночас роль аграрного сектору в економіці країн з розвинутими ринковими відносинами залежить від ступеню орієнтації держави на розвиток сільського господарства, як джерела економічного зростання. І для всіх без винятку країн актуальним залишається питання продовольчої безпеки. Саме тому нині основною тенденцією в царині розробки аграрної політики різних держав на сучасному етапі є розгляд не лише традиційних функцій аграрного виробництва, що полягають у постачанні переробній промисловості сільськогосподарської сировини і забезпеченні населення продовольством, але й у наданні аграрній галузі загальнодержавної значущості.

Зазначені факти спонукали до того, що в різних державах сформувалися автентичні, спеціалізовані системи кредитування сільськогосподарських підприємств, що враховують особливості даної галузі. А з метою обміну досвідом і вдосконалення кредитування зазначеного сектору економіки у країнах з нижчим рівнем розвитку були створені консультативні міжнародні підприємства.

Окреслені моменти призвели до розуміння того, що нині постає необхідність у виокремленні сільськогосподарського кредиту в окрему форму – агрокредитування. Це зумовлено низкою особливостей:

- потребу у грошових коштах для ведення сільського господарства мають як фізичні, так і юридичні особи;
- кредиторами сільськогосподарського виробництва є і банківські, і небанківські фінансово-кредитні установи;
- кредитні ресурси можуть залучатися у якості джерела фінансування як операційної, так і інших видів діяльності;
- кредитні кошти для суб'єктів господарювання аграрної галузі мають надаватися на особливих, пільгових умовах, з одночасним проведенням оцінки ефективності їх використання та чітким обліком зазначених ресурсів як з боку фінансово-кредитних установ, так і зі сторони держави.

Таким чином, виокремлюючи сільськогосподарський кредит як особливу, самостійну форму кредитних відносин, його варто трактувати як надання грошових коштів банками і небанківськими фінансово-кредитними організаціями виробникам аграрної сфери в їх основний і оборотний капітал на умовах контролю та державного регулювання.

Характерними рисами зарубіжного досвіду кредитування сільськогосподарського виробництва є спеціальні підходи та продукти, що базуються на синергії ринкових і пільгових механізмів, спрямовані на розвиток інноваційних підходів і підвищення ефективності даної галузі й активізації інститутів кредитної кооперації на селі.

Відтак однією з ключових світових тенденцій у розвитку даної сфери є урізноманітнення форм фінансового посередництва, ключова роль серед яких належить комерційним банкам, а також орієнтація банківських установ на великих товаровиробників, які різняться надійністю та

прибутковістю, що в подальшому призводить до зменшення ролі держави в кредитному процесі. Водночас відбувається активний пошук нових, ефективних форм державного регулювання ринку сільськогосподарського кредитування.

Нині наукова спільнота наголошує на необхідності ролі держави у сфері кредитування аграрного товаровиробництва. При цьому вітчизняні науковці схиляються до поетапного механізму розвитку кредитної системи сільського господарства, що ґрунтувалася б на самоорганізації кредитних спілок, створенні кооперативних банків й Аграрного банку [4, С. 154–155], а західні вчені зосереджують увагу на визначальній ролі держави у даному процесі [6, 8, 7].

Узагальнюючи зазначене, можна стверджувати, що сфера сільськогосподарського кредитування повинна формуватися на основі взаємодії держави, банківського сектору та безпосередньо аграрних товаровиробників. Наслідком даної співпраці повинен стати такий механізм кредитування, який би складався зі спеціалізованого Державного Аграрного банку й універсальних комерційних банків, які в тандемі кредитуватимуть сільське господарство, забезпечуючи тим самим стабільний розвиток аграрного сектору та забезпечення оптимального рівня продовольчої безпеки держави.

Ще однією з перспектив розвитку ринку кредитування сільського господарства є поєднання впливу важелів державного та саморегулювання. Тобто держава у цьому випадку виступає опосередкованим організатором повноцінної системи агрокредитування, що базується на безпосередній взаємодії банківських установ і суб'єктів аграрного виробництва та спрямована на розширене відтворення останніх.

Відтак на сучасному етапі прерогативою держави має стати формування комплексної національної системи кредитування сільськогосподарського виробництва, яка б враховувала специфіку даної галузі та відповідала запитам позичальників (рис. 1).

Рис. 1. Специфічні ознаки аграрної сфери для здійснення кредитування

Саме окреслені специфічні ознаки значним чином не лише впливають на взаємини між банками і сільськогосподарськими виробниками, а й є основою формування окремого виду кредитних відносин – сільськогосподарського кредитування, про що вже зазначалося раніше, базисом якої є рівень кредитоспроможності аграрних підприємств і їх здатність забезпечення кредиту заставою.

Варто наголосити на тому, що нині сформувалася потреба формування нової моделі кредитування аграрних товаровиробників (табл. 1).

Таблиця 1. Модель системи кредитування суб'єктів господарювання аграрного виробництва

Рівень	Кредитно-фінансові інституції	Напрями діяльності
I	Спеціалізований державний Аграрний банк	1. Представлення інтересів сільського господарства як окремого сегменту банківського кредитування на державному та міжнародному рівнях. 2. Напрацювання питань з фінансового забезпечення основних напрямів аграрної політики спільно з Міністерством аграрної політики і продовольства України. 3. Взаємодія з Національним банком України у сфері рефінансування на пільговій основі. 4. Рефінансування комерційних банків і кредитних кооперативів з метою подальшого надання кредитних коштів всім категоріям суб'єктів господарювання аграрного виробництва. 5. Інвестиційне кредитування сільського господарства. 6. Розвиток земельно-іпотечного кредитування.
II	Універсальні комерційні банки, лізингові компанії	1. Коротко- та довготермінове кредитування великотварних сільгоспвиробників на основі спеціальних кредитних продуктів; 2. Особливі кредитні продукти для дрібно-товарних сільгоспвиробників. 3. Лізинг сільськогосподарської техніки і устаткування. 4. Надання фінансових послуг малим сільським кооперативам.
III	Система кредитної кооперації на селі	1. Короткотермінове і довготермінове кредитування особистих підсобних господарств і селянських (фермерських) господарств. 2. Приймання вкладів. 3. Здійснення комунальних та інших платежів. 4. Надання інших фінансових та нефінансових послуг.

Відповідно до запропонованої моделі, перший рівень представлений Спеціалізованим державним Аграрним банком, який не лише виступає у ролі представника інтересів сільськогосподарських товаровиробників у кредитному процесі, а й сприяє формуванню політики у сфері агрокредитування, займається розробкою стратегії фінансового забезпечення державних програм на всіх рівнях влади, здійснює рефінансування комерційних банків і бере участь у представленні вітчизняних інтересів у міжнародних проектах та асоціаціях.

Серед завдань і можливостей Аграрного банку також слід виокремити:

- довгострокове кредитування інвестиційних проектів у сільському господарстві;
- участь у державних програмах із впровадження інноваційних проектів;
- видача великих кредитів під заставу землі;
- надання інвестиційних кредитів на конкурсній основі;
- застосування гнучких відсоткових ставок відповідно до виду та цілі отримання кредитних ресурсів.

Другий рівень системи кредитування аграрного товаровиробництва складають універсальні комерційні банки та лізингові компанії. Особливістю їх діяльності має стати розроблення, на основі рекомендацій банку першого рівня, спеціальних продуктів коротко- і середньотермінового кредитування для сільськогосподарських товаровиробників різних розмірів і форм господарювання. Такий підхід надасть можливість створити конкуренцію на ринку агрокредитування.

Потребу в кредитних ресурсах для малих форм аграрної сфери виробництва покликаний задовольнити третій рівень запропонованої моделі, який формується шляхом організації кредитних сільських кооперативів.

Зарубіжний досвід свідчить про об'єктивну необхідність створення кредитних кооперативів на селі, здатних забезпечити доступ до кредитних ресурсів малих форм агрогосподарювання. Даний кластер охоплює селянські (фермерські) господарства та особисті підсобні господарства. Таким чином, можливості сталого розвитку сільських кредитних кооперативів залежать від політики держави, спрямованої на формування сприятливого середовища, різноманітних фінансових інституцій та інструментів, що забезпечують удосконалення й ефективність економічних відносин у сільській місцевості.

Системний підхід щодо обґрунтування напрямів удосконалення економічних відносин малих форм господарювання аграрної галузі з джерелами фінансових ресурсів свідчить про необхідність їх розвитку у форматі інституцій мікрофінансування в цілому по країні. При цьому, як вважає один з провідних вчених у галузі сільського кредитування М. Зеллер, не слід розраховувати на існування моделі фінансової інституції, яка була б кращою або гіршою для специфічної цільової клієнттури в своєрідному навколишньому середовищі. Необхідно забезпечити різноманітність фінансових інституцій та інструментів, щоб збільшити конкуренцію, вплив програм допомоги та зростання добробуту [4].

З огляду на це, пріоритетним завданням держави при створенні кредитних кооперативів на селі є розроблення системи забезпечення малого бізнесу фінансовими ресурсами та вертикалі кредитування, здатної уможливити доступ кожного господарюючого суб'єкта до кредитних ресурсів. Для цього слід вибудувати багаторівневу, багатокomпонентну, стійку і взаємопов'язану систему кредитування, яка включала б різноманітні фінансові інституції: банки, кредитні кооперативи, товариства взаємного кредитування, некомерційні фонди підтримки.

Дрібнотоварні сільськогосподарські товаровиробники не повинні вести розширене відтворення без державної підтримки. Однак, за умови функціонування сільських кредитних кооперативів, така державна підтримка повинна базуватися на інших принципах, ніж до створення зазначених фінансових інституцій. І в даному плані завдання держави полягає не в прямому наданні бюджетних коштів, а в спрямуванні гарантій фінансовим інституціям у питанні взяття на себе частини кредитних ризиків позичальника, залучаючи при цьому не бюджетні кошти, а фінансові ресурси з ринку капіталів.

З огляду на вищенаведене, система кредитування суб'єктів господарювання аграрного виробництва повинна бути сформована на базі поєднання різних кредитних продуктів з урахуванням специфіки всіх категорій суб'єктів господарювання аграрного виробництва, які забезпечують продовольчу безпеку країни.

Наразі активно обговорюється питання зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. В даному контексті виникає декілька особливостей і в агрокредитуванні:

- земельно-іпотечне кредитування має стати джерелом довгострокових кредитних ресурсів;
- запровадження нових банківських продуктів під заставу як існуючого, так і майбутнього врожаю, що базуються на активізації біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією та мають на меті забезпечити потребу аграріїв у короткострокових кредитних ресурсах;
- земля та отримувана виробниками сільськогосподарська продукція повинна стати заставним забезпеченням.

Сучасна сукупність розрізнених фінансових інституцій, що пропонують аграрному бізнесу різного роду кредитні послуги, може розглядатися як система тільки в тому випадку, якщо будуть збудовані стійкі економічні відносини між її різними елементами – Аграрним банком, комерційними банками, кредитними кооперативами та лізинговими компаніями.

Тому однією з пріоритетних переваг сільської кредитної кооперації, її взаємодії з суб'єктами малого агробізнесу, повинна стати «самодостатність» – здатність залучати ресурси з ринку капіталів, акумулювати заощадження та накопичення громадян за умови мінімально необхідного та максимально ефективного посередництва з боку держави.

Також одним з напрямів розвитку сільськогосподарської кредитної кооперації має стати державна підтримка, що здійснюється шляхом трансформації частини бюджетних коштів для аграрного сектору в довгострокові безвідсоткові кредити та їх

страхування. Саме вони стануть стартовою допомогою, як це практикується в більшості країн, де дана система успішно функціонує. Зазначене сприяння розвитку фінансового середовища сільської кредитної кооперації з боку держави необхідно покласти на органи місцевого самоврядування в рамках регіональних програм розвитку та підтримки певних секторів економіки. При цьому слід забезпечити створення макроекономічних умов, здатних стати передумовою економічної стабільності інституцій мікрофінансування шляхом підвищення показників повернення кредитів, пришвидшення оборотності коштів, збільшення їх капіталу, вдосконалення кредитного портфеля, розвитку горизонтальних зв'язків між фінансовими інституціями і позичальниками. Необхідно зміцнювати їх кадровий потенціал, організовувати навчання базовим аспектам ведення бізнесу й основам кооперативної та мікрофінансової діяльності. Збільшення середнього розміру позик і зниження відсоткових ставок сприятиме залученню нових членів кредитного кооперативу, що дозволить підвищити коефіцієнт використання кредитів.

За сучасних умов розвиток кредитних кооперативів гальмує слабка інформованість сільського населення. Тому, з метою забезпечення різноманітності видів фінансових інституцій, програм і форм кредитування малого бізнесу, слід впровадити:

- функціонування багаторівневої системи кредитних інституцій, де завдання з рефінансування й акумулювання ресурсів відокремлені від безпосереднього кредитування;
- зближення кооперативів верхнього рівня за характером і обсягом здійснюваних ними операцій з банками в рамках багаторівневої моделі кредитної кооперації;
- створення мережі регіональних фондів гарантування кредитів, що надаються малому бізнесу, які готові виступати гарантами в приватних програмах кредитування;
- активне функціонування системи бюро кредитних історій, тісно інтегрованої з усіма учасниками системи кредитування.

Пріоритети ж успішного функціонування пропонованої моделі агрокредитування в розрізі малих форм господарювання на селі слід зосередити увагу на створенні кооперативів і розвитку земельно-іпотечного кредитування.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Таким чином, обов'язковими передумовами формування ефективних кредитних відносин банківського сектору з аграріями має стати визнання сільськогосподарського сектору як окремого сегменту сфери кредитування з відокремленням особливого механізму кредитування на базі державної підтримки та регулювання – агрокредитування.

Ще однією особливістю формування системи агрокредитування має стати створення чіткої ієрархії кредитних інституцій, за допомогою яких здійснюватиметься розробка відповідних кредитних продуктів і повноцінне кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств різних розмірів і форм власності.

Зазначені аспекти сприятимуть побудові прозорої та відповідної сучасним вимогам системи кредитування аграрного сектору, що не лише дозволить сільськогосподарським виробникам підвищити рівень результатів діяльності, а й дозволить сформувати відповідний потужний сектор кредитної сфери.

Список літератури

1. Барабаш Л.В., Власюк С.А. Кредитна кооперація як пріоритетний напрям фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств [Текст] / Л.В. Барабаш, С.А. Власюк // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес» / Редкол.: С.М.

Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К.: ВЦ НУБІП України, 2014. – Вип. 200, Ч.3. – С. 74–80.

2. Бечко П.К., Непочатенко Е.А., Боровик П. Н., Колотуха С.Н. Перспективи фінансового оздоровлення суб'єктів аграрного виробництва Черкаського регіону [Текст] / П.К. Бечко, Е.А. Непочатенко, П.Н. Боровик, С.Н. Колотуха, П.К. Бечко // Вісник КіБіТ. – 2015. – № 3 (28). – С. 8–16.

3. Бондаренко Н. В. Механізм залучення банківських кредитів у діяльність сільськогосподарських підприємств [Текст] / Н. В. Бондаренко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес» / Редкол.: С.М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. – К.: ВЦ НУБІП України, 2014. – Вип. 200, Ч. 3. – С. 47–53.

4. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація форми економічної самопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні (теорія, методологія, практика) [Текст] / В.В. Гончаренко. – К.: Глобус, 1998. – 330 с.

5. Дадашев Б.А. Перспективи розвитку кредитування аграрних підприємств [Текст] / Б.А. Дадашев // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2013. – № 1 (том 2). – С. 14–20.

6. Besley T. and Burgess R. Land Reform, Poverty Reduction and Growth: Evidence from India [Text] / The Quarterly Journal of Economics, 2000, May.

7. Hoff K., Stiglitz J. Theory of Imperfect Competition in Rural Credit Markets in Developing Countries [Text] / Institute for Policy Reform, Working Paper Series 49. – Washington, D.C. – 1993.

8. Stiglitz J., Weiss A. Credit Rationing in Markets with Imperfect Information [Text] / American Economic Review. – 1981. – Vol. 71 (3). – p. 393-410.

References

1. Barabash L.V., Vlasjuk S.A. Credit cooperation as a priority direction of financial support of agricultural enterprises activity / L.V. Barabash, S.A. Vlasjuk // Scientific Bulletin of the National University of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series «Economics, Agrarian Management, Business» / Editorial staff.: S.M. Nikolaenko (executive editor) and others K.: VC NUBNM of Ukraine, 2014. Ed. 200, Part 3. P. 74–80.

2. Bechko P.K., Nepochatenko E.A., Borovyk P.N., Kolotukha S.N. Perspectives of financial recovery of the agrarian production entities in Cherkassy region / P.K. Bechko, E.A. Nepochatenko, P.N. Borovyk, C.N. Kolotukha // Bulletin of KUBT. 2015 № 3 (28). P. 8–16.

3. Bondarenko N.V. The mechanism of attracting bank loans to the agricultural enterprises activities. /N.V. Bondarenko // Scientific Bulletin of the National University of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine. Series «Economics, Agrarian Management, Business» / Editorial staff.: S.M. Nikolaenko (executive editor) and others K.: VC NUBNM of Ukraine, 2014. Ed. 200, Part 3. P. 47–53.

4. Honcharenko V.V. Credit cooperation of the economic self-help form of rural and urban population in the world and in Ukraine (theory, methodology, practice) / V.V. Honcharenko. K.: Globus, 1998. 330 p.

5. Dadashev B.A. Prospects for the development of business lending of agrarian enterprises / B.A. Dadashev // Scientific works of the Poltava State Agrarian Academy. 2013. № 1 (том 2). C. 14–20.

6. Besley T. and Burgess R. «Land Reform, Poverty Reduction and Growth: Evidence from India». The Quarterly Journal of Economics, 2000, May

7. Hoff K., Stiglitz J. Theory of Imperfect Competition in Rural Credit Markets in. Developing Countries. Institute for Policy Reform, Working Paper Series 49. Washington, D.C. 1993.

8. Stiglitz J., Weiss A. Credit Rationing in Markets with Imperfect Information. American Economic Review. 1981. Vol. 71 (3). p. 393-410.